

ÅRSRAPPORT 2005

FORSØKSDYRUTVALGET, ÅRSRAPPORT FOR 2005

SAMMENSETNING

Utvalget skal bestå av syv faste medlemmer med personlige varamedlemmer som oppnevnes av Mattilsynet, vanligvis for fire år av gangen. Oppnevningen av fire henholdsvis tre medlemmer med varamedlemmer skjer med to års mellomrom slik at den nødvendige kontinuitet opprettholdes. Ingen bør oppnevnes for mer enn to perioder sammenhengende.

I 2004 besluttet Mattilsynet å videreføre en prøveperiode med en representant for teknisk personale ved forsøksdyravdelingene.

Utvalgets sammensetning:

Forsøksdyrutvalget har frem til 15. august 2005 hatt følgende sammensetning:

- 1) **Leder: Einar Thomesen**, sorenskriver.
Varamedlem: Torje V. A. Torjesen, dommer.
- 2) **Medlem: Dag R. Sørensen**, veterinær, dr. philos.
Varamedlem: Signe Videm, veterinær, dr. scient.
- 3) **Medlem: Dag Marcus Eide**, overveterinær dr. scient.
Varamedlem: Geir Wing Gabrielsen, forsker, dr. philos.
- 4) **Medlem: Stig A. Ødegaard**, prof. dr. med. vet.
Varamedlem: Kristian Ingebrigtsen, prof. dr. med. vet.
- 5) **Medlem: Brit Hjeltnes**, avdelingsdirektør, dr. scient.
Varamedlem: Tor Atle Mo, dr. scient.
- 6) **Medlem: Hans Prydz**, prof. dr. med. vet.
Varamann: Aurora Brønstad, veterinær, dr. philos.
- 7) **Medlem: Anton Krag**, biolog,
dyrevernorganisasjonene.
Varamedlem: Live Kleveland, jurist,
dyrevernorganisasjonene.
- 8) **Medlem: Ingvill Løken**, avdelingsingeniør.
Varamedlem: Carsten Lund, avdelingsingeniør.

Forsøksdyrutvalget har etter 15. august 2005 hatt følgende sammensetning:

- 1) **Leder: Marianne Olsson**, advokat.
Varaleder: Åsne Julsrud Jalling, dommerfullmektig.
- 2) **Medlem: Rigmor Austgulen**, prof. dr. med.
(fratrådte 15. desember 2005)
Varamedlem: Karin Benan, seksjonsoverlege.
- 3) **Medlem: Dag R. Sørensen**, veterinær, dr. philos.
Varamedlem: Signe Videm, veterinær dr. scient.
- 4) **Medlem: Dag Marcus Eide**, overveterinær, dr. scient.
Varamedlem: Vera Astrid Klafstad Rodas, veterinær.
- 5) **Medlem: Geir Wing Gabrielsen**, forsker, dr. philos.
Varamedlem: Aurora Brønstad, veterinær, PhD
- 6) **Medlem: Brit Hjeltnes**, avdelingsdirektør, dr. scient.
Varamedlem: Jon-Erik Juell, dr. philos
- 7) **Medlem: Anton Krag**, biolog,
dyrevernorganisasjonene.
Varamedlem: Siri Martinsen, veterinær,
dyrevernorganisasjonene.
- 8) **Medlem: Ingvill Løken**, avdelingsingeniør.
Varamedlem: Carsten Lund, avdelingsingeniør.

Sekretariatet:

Fra 2005 har Forsøksdyrutvalget vært organisert under Mattilsynets regionkontor Rogaland og Agder. Utvalgets sekretariat har kontorer i Mattilsynets lokaler på Adamstua i Oslo og har fra og med 2005 vært ledet av veterinær Bjørn Groven. Dr. scient. Gunvor Knudsen ble ansatt som rådgiver i 50% stilling i sekretariatet 1. oktober 2005.

VIRKSOMHETEN

Generelt

Forsøksdyrutvalget er satt til å forvalte dyrevernløvens bestemmelser om forsøk med dyr, herunder oppgaven med å godkjenne forsøksdyravdelinger og kontrollere selve forsøkene. Ingen kan utføre forsøk med dyr uten tillatelse fra Forsøksdyrutvalget eller den det bemyndiger. I dyrevernløvens §22 er det hjemlet adgang for at utvalget, på avgrensede områder, kan delegere denne kompetansen til å gi tillatelse til en person som utvalget har godkjent som ansvarshavende for en registrert forsøksdyravdeling.

Med dyreforsøk forstås i denne sammenheng, med visse unntak (jfr. forskrift om forsøk med dyr §2), alle forsøk på dyr av biologisk, psykologisk, etologisk, fysikalsk eller kjemisk art (jfr. forskrift om forsøk med dyr §2 og §3).

Oppstillings- og miljøforholdene for forsøksdyr skal minst oppfylle retningslinjene i appendiks A i Europarådets forsøksdyrkonvensjon (jfr. forskrift om forsøk med dyr §12).

Mattilsynet har fastsatt en instruks for Forsøksdyrutvalget som gir nærmere retningslinjer om utvalgets sammensetning, virksomhet og sekretariat. Mattilsynets hovedkontor er klageinstans for Forsøksdyrutvalget.

Forsøksdyrutvalgets møter

Antall møter:	11
Antall saker på møter	265
Antall orienteringer/foredrag på møter	1

Utvalget har hatt 11 ordinære møter i løpet av 2005. I alt 265 saker av ulike karakter ble behandlet på utvalgets møter i beretningsåret. Av disse var 102 saker av mer generell karakter (f.eks. administrative eller organisatoriske), og er ikke spesifisert i avsnittene under.

På enkelte møter velger Forsøksdyrutvalget å innkalle ressurspersoner for å informere om aktuelle saker eller faglige problemstillinger. I beretningsåret ble det holdt én slik presentasjon i forbindelse med et utvalgsmøte.

Godkjenning av avdelinger og inspeksjoner

Antall møtesaker ang. godkjenning av avdelinger:	21
<u>Hvorav</u>	
Godkjent uten anmerkninger:	17
Godkjent på vilkår:	2
Avslått:	2
Antallet inspeksjoner :	21
<u>Hvorav</u>	
Uanmeldte:	1

I henhold til forskrift av 16. januar 1996 om forsøk med dyr skal alle forsøksdyravdelinger godkjennes av Forsøksdyrutvalget. Forsøksdyravdelinger kan etter inspeksjon godkjennes for en periode inntil 4 år. I løpet av perioden bør det foretas uanmeldte inspeksjoner for å kontrollere at forutsetningene for den gitte godkjennelse står ved lag, og at prosjekter som er i

gang gjennomføres i samsvar med godkjent forsøksplan. Før fornyet godkjennelse av en avdeling skal det alltid foretas inspeksjon (jfr. Instruks for Forsøksdyrutvalget §6).

Enhver forsøksdyravdeling som ikke har veterinær som ansvarshavende, skal knytte til seg en navngitt veterinær som skal gi råd om dyrenes oppstalling, miljø og behandling.

Forsøksdyrutvalget har utgitt en instruks som fastsetter oppgavene til navngitt veterinær ved forsøksdyravdelingen (<http://www.fdu.no/fdu/regelverk/>).

Antallet forsøksdyravdelinger med aktiv forskningsvirksomhet var ved utgangen av meldingsåret 65. I tillegg kommer 3 registrerte forsyningsvirksomheter.

Utvalget har i meldingsåret foretatt 21 inspeksjoner i forsøksdyravdelinger. Under inspeksjonene deltar normalt sekretæren sammen med et medlem av utvalget og/eller den lokale offentlige veterinær (f.eks. fra Mattilsynets distriktskontorer). Utvalget har ikke hatt ressurser til å gjennomføre mer enn én uanmeldt inspeksjon i 2005.

Godkjenning av ansvarshavende

Antall møtesaker ang. godkjenning av ansvarshavende:	17
<u>Hvorav</u>	
Godkjent uten anmerkninger:	14
Godkjent på vilkår:	3
Avslått:	0

Enhver forsøksdyravdeling skal ha en ansvarshavende. Den ansvarshavende skal være godkjent av Forsøksdyrutvalget, for inntil 4 år. Ansvarshavende må ha sin arbeidsplass ved den institusjon/bedrift hvor tilsynet skal foretas. Som ansvarshavende kan primært godkjennes en person med universitets- eller høgskoleutdannelse, og med erfaring fra dyreforsøk. Ansvarshavende plikter å holde sine faglige forsøksdyrkunnskaper og ferdigheter ved like, og gjenoppnevning som ansvarshavende kan gjøres avhengig av slik faglig oppfølging (jfr. forskrift om forsøk med dyr §6).

Ansvarshavende plikter å føre tilsyn med at forsøksdyrvirksomheten innenfor institusjonen/bedriften drives i samsvar med lov og forskrift og andre vilkår som måtte være fastsatt av Forsøksdyrutvalget.

Utvalget kan med visse forbehold delegere retten til å godkjenne forsøk som faller innenfor rammen av institusjonens/bedriftens godkjenningsdokument til ansvarshavende. Det store flertall forsøk på forsøksdyravdelinger blir i praksis godkjent lokalt. Kopier av alle søknader om tillatelse til å gjennomføre dyreforsøk skal sammen med tillatelsen oversendes utvalget senest 1 uke etter at tillatelsen er gitt.

Hvis ansvarshavende er i tvil om forsøket ligger innenfor rammen av det godkjenningsdokument som er gitt, eller av andre grunner finner det vanskelig å ta en beslutning, skal søknaden oversendes utvalget for avgjørelse sammen med en begrunnelse.

Forsøk som påfører dyr betydelig eller vedvarende smerte, samt ansvarshavendes egne forsøk, skal alltid forhåndsgodkjennes av Forsøksdyrutvalget.

I beretningsåret ble 17 nye ansvarshavende, faste stedfortredere eller midlertidige vikarer godkjent.

Godkjenning av forsøk på godkjent avdeling

Antall møtesaker ang. forsøk på godkjent avdeling:	43
<u>Hvorav</u>	
Godkjent uten anmerkninger:	17
Godkjent på vilkår:	16
Avslått:	10

Alle som skal utføre forsøk med dyr som omfattes av forskrift for forsøk med dyr, skal innhente tillatelse fra Forsøksdyrutvalget eller fra en person dette utvalget har bemyndiget. Forsøk med dyr må ikke finne sted med mindre det dreier seg om ervervelse av kunnskap som tar berettigede samfunnsmessige eller vitenskapelige hensyn.

Ved forsøk som antas å påføre dyret smerte, og der formålet med forsøket er til hinder for at smerten kan lindres, må det stilles særskilte krav til forsøkets vitenskapelige og praktiske nytteverdi.

Forsøk med dyr skal bare tillates dersom annen vitenskapelig tilfredsstillende metode som ikke krever bruk av dyr, ikke er anvendelig i praksis. Tillatelse til å utføre forsøk på godkjent forsøksdyravdeling kan gis for inntil 4 år om gangen. Forsøk som antas å medføre vedvarende eller betydelig smerte, kan bare gis av Forsøksdyrutvalget for 2 år om gangen.

Til sammen 43 saker om dyreforsøk utført ved forsøksdyravdeling er vurdert av utvalget. Dette resulterte i 32 forsøk godkjent, og 10 forsøk avslått. 16 prosjekter er imidlertid først godkjent etter innhenting av supplerende informasjon og/eller endring av protokoll. Også i enkelte saker med positivt utfall ved første gangs behandling, har utvalget hatt merknader med forslag til justering av forsøksprotokoll og prosedyrer.

Utvalget har videre anledning til å gi den enkelte institusjon/bedrift en generell godkjenning (såkalt "blokkgodkjenning") til bruk av forsøksdyr i forbindelse med rutinediagnostikk, produksjon av biologiske produkter og i kontrollvirksomhet (jfr. forskrift om forsøk med dyr §11). Forsøksdyrutvalget har valgt å gi slike tillatelser for maksimum 2 år om gangen. Det ble gitt 5 blokkgodkjenninger dette året.

Godkjenning av forsøk utenfor godkjent avdeling

Antall møtesaker ang. forsøk utenfor godkjent avdeling:	60
<u>Hvorav</u>	
Godkjent uten anmerkninger:	36
Godkjent på vilkår:	12
Avslått:	12

Tillatelse til å utføre forsøk utenfor godkjent forsøksdyravdeling (feltforsøk) kan gis av Forsøksdyrutvalget for inntil 2 år om gangen.

Det har de siste årene vært en økning i bruk av viltlevende dyr til forsøk, og et stort antall ville dyr blir hvert år fanget og merket. Utvalget er opptatt av å stille samme krav til feltforsøk som til forsøk utført ved avdelinger når det gjelder krav til kvalitet og gjennomføring.

I 2005 har Forsøksdyrutvalget gitt tillatelse til 48 feltforsøk, mens 12 søknader ble avslått. 12 søknader om feltforsøk ble godkjent på vilkår. 12 prosjekter er imidlertid først godkjent etter innhenting av supplerende informasjon og/eller endring av protokoll.

Revisjoner av tillatelser gitt av ansvarshavende

Antall søknader godkjent av ansvarshavende lokalt	349
<u>Hvorav</u>	
Antall revidert av utvalget	172
Antall ikke revidert	177
Antall møtesaker ang. revisjonsvirksomhet:	22

Forsøksdyrutvalget gjennomfører rutinemessig tilsyn av tillatelser til å utføre dyreforsøk gitt av ansvarshavende ved de enkelte forsøksdyravdelinger. Avgjørelser tatt av den lokale ansvarshavende kan overprøves av Forsøksdyrutvalget. Utvalget har dette året gjennomført revisjon av ca. 50% av i alt 349 søknader godkjent av ansvarshavende lokalt.

Som følge av revisjonene ble 22 revisjonssaker tatt opp til diskusjon i Forsøksdyrutvalget. Ansvarshavende får tilbakemelding fra utvalget i form av melding om at revisjon er foretatt eller i form av merknader som skal besvares innen en gitt frist. Ved tilfeller der Forsøksdyrutvalget mener at tillatelse ikke skulle vært gitt, har utvalget stoppet forsøket hvis det ikke allerede har vært gjennomført.

Øvrig virksomhet

Utover behandling av søknader om godkjenning av forsøksdyravdelinger, ansvarshavende og dyreforsøk, har Forsøksdyrutvalget i beretningsåret hatt opp til vurdering, eller utredet på eget initiativ, en rekke viktige temaer. Grunnet flere år med underbemanning, har arbeidet med å styrke utvalgets saksbehandling og arkiveringsrutiner blitt gitt høy prioritet i 2005.

Utbedring av skjemaer

Søknadsskjemaet og revisjonsskjemaet ble gjennomgått og utbedret, med hensyn til innhold og presentasjon. Også skjemaet for innmelding av årsstatistikk fra landets 65 forsøksdyravdelinger er oppdatert. Kategorien "fisk" er delt opp til å omfatte flere arter og grupper innen fiskeforsøk. Forsøksdyrutvalgets skjemaer er tilgjengelige på www.fdu.no.

Forsøksdyrutvalget opplever en stor økning av søknader og saker. I et så alvorlig spørsmål som å bruke dyr i forsøk, er det helt avgjørende at det gjøres en grundig saksbehandling. For å bedre kvaliteten på saksbehandlingen videre kreves det bedre elektroniske systemer enn det utvalget har tilgang på i dag. Utvalget har vurdert elektroniske søknads- og statistikkdatabaser for forsøksdyr tatt i bruk i Danmark og Sverige, og funnet at disse har høynet kvaliteten på arbeidet i forvaltningen av forsøksdyr der.

For å møte både krav om en grundigere saksbehandling og høyere kvalitet på årsrapporten har utvalget derfor besluttet å igangsette arbeid med innføring av elektronisk søknads- og statistikkdatabase. Mattilsynet har godkjent investeringen. Arbeidet vil bli gitt høy prioritet. Planlagt tidspunkt for ferdigstilling er januar 2007. Firmaet Gitek på Gjøvik utvikler databasen.

Kurs for ansvarshavende

Ansvarshavende skal ha gjennomgått kurs i forsøksdyrkunnskap etter opplegg godkjent av Mattilsynet, og plikter å holde sine faglige kunnskaper og ferdigheter ved

like. I den forbindelse ble det arrangert et kurs for ansvarshavende 28. november 2005. Ca. 35 av totalt 65 ansvarshavende deltok på kurset. Tilbakemeldingene fra kurset var i stor grad positive. Blant annet følgende temaer ble tatt opp:

- Regelverket og praktiseringen av det.
- Søknadsskjemaet og utfylling.
- Rutiner/frister for innsending av søknadsskjema.
- Feltforsøk: Rutiner for søknader og rapportering.
- Årsrapporter, inklusiv EK-statistikk; rettledning for utfylling.
- Internkontroll, kvalitetssikring og sertifisering av forsøksdyrvirksomheter.
- Etablering av nasjonal plattform for alternativer til dyreforsøk.
- Plikter, rettigheter og mandat for ansvarshavende og navngitt veterinær.

Nye nettsider

Forsøksdyrutvalgets nettsider er modernisert i 2005. Dette innebærer forbedret design, og en brukerstyrt publiseringsløsning med støtte fra Mattilsynets IT-avdeling. Websidene er tilgjengelige på www.fdu.no.

Plattform for alternativer til dyreforsøk

Stortingsmeldingen om dyrehold og dyrevelferd (nr. 12 2002-2004) har satt som mål at Norge skal etablere en plattform for alternativer til dyreforsøk. Plattformen skal være et forum for å kartlegge de nasjonale behovene for satsing på de tre R'ene (replacement, reduction, refinement) med sikte på å stimulere forsknings- og utviklingsarbeid for å løse disse utfordringene. Arbeidsgruppen har levert sin sluttrapport i 2005. Mattilsynet behandler den videre utviklingen av plattformarbeidet.

Prinsipputtalelser

I 2005 har Forsøksdyrutvalget utarbeidet en prinsipputtalelse vedrørende DNA-prøver for PCR bruk:

I og med den akselererende utviklingen av nye transgene linjer, vil det fremtidige behovet for slik prøvetaking være klart økende. Sett i relasjon til dyrevernløvens restriktive holdning til fjerning av kroppsdeler, vil det ut fra et dyrevernmessig synspunkt være klart fordelaktig dersom disse prøvene kan tas ved hjelp av ikke-invasive metoder (f.eks. blod, spytt, pels, epitelceller fra munnhule/rectum, avføring m.m.). Dessverre er det i dag nærmest rutine å ta slike prøver ved hjelp av biopsier fra øre, hale, tær o.l., uten at alternative ikke-invasive metoder er forsøkt benyttet. Hvis slike biopsier tas gjentatte ganger vil det utgjøre en uønsket belastning for dyrene. I sin ytterste konsekvens kan dette medføre en direkte skamfering av dyr som blir gående med minimale øre- og halestumper tilbake. Slike dyr er flere ganger observert av FDU ved inspeksjon, og denne praksisen er i utvalgets øyne ikke akseptabel.

På bakgrunn av denne utviklingen ønsker FDU å fastsette følgende prinsipper for fremtidig prøvetaking av denne art:

1. *Det skal klart fremgå av søknaden hvordan prøvene tas.*
2. *Ikke-invasive metoder er å foretrekke, og slike metoder skal alltid benyttes dersom dette er mulig.*
3. *Hvis ikke-invasive metoder forkastes som prøvetakingsmetode, skal dette begrunnes i søknaden, og det skal sannsynliggjøres at disse metodene ikke er brukbare.*
4. *Dersom biopsier må gjennomføres skal dette skje på unge dyr, maks 6 uker gamle.*

5. *Det tillates kun én biopsiprøve fra samme organ pr. dyr, gjentatte biopsier fra samme sted skal ikke gjennomføres.*

Deltagelse på møter

For å holde seg orientert og oppdatert, har representanter for Forsøksdyrutvalget deltatt på relevante møter. I 2005 har utvalget vært representert på følgende møter:

- 5th World Congress on Alternatives and Animal Use in the Life Sciences, 21-25 august 2005.
- Den svenske djurskyddsmyndighetens etikkutbildning, Skara 7-8 september 2005.
- 35th Annual Symposium and Education Days of the Scandinavian Society for Laboratory Animal Science (Scand-LAS), 15.-18. april 2005, Uppsala, Sverige.
- Møte med Norsk institutt for naturforskning (NINA), 27. februar 2005, Oslo.

COST B24: Laboratory animal science and welfare

European Cooperation in the field of Scientific and Technical Research (COST) er en sammenslutning for samarbeid og koordinering av nasjonal forskning i Europa. COST ble etablert i 1971 og er en av de største sammenslutningene for forskningssamarbeid. Hensikten med COST aksjon B24 er å arbeide for at forsøksdyr brukes på en etisk forsvarlig måte, og samtidig sikre den vitenskapelige verdien av forskningen. To medlemmer av Forsøksdyrutvalget er involvert i arbeidsområder som går på forsøksdyrvelferd (se <http://biomedicum.ut.ee/costb24/> for mer informasjon).

Det arbeides for å få midler til forskning som er rettet mer direkte mot dyrevelferd for forsøksdyr. Dette gjelder blant annet: bedre forholdene dyrene oppstalles under; minimalisere belastningen på dyr i forsøk; bedre velferden til genetisk modifiserte dyr; forbedret etisk evaluering og kost-nytte analyser; økt kvalitetssikring av dyreforsøk.

Høringer

Forsøksdyrutvalget har i beretningsåret gitt innspill til Mattilsynet angående arbeid med ny dyrevernlov. Utvalget har også kommentert uttalelsen om dyreforsøksvirksomhet i Norge gitt av Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT).

Informasjonsvirksomhet

Forsøksdyrutvalgets sekretariat står for utvalgets løpende kontakt med de 65 lokale ansvarshavende og andre relevante parter. Utvalgets medlemmer får også et betydelig antall henvendelser.

Utvalget har i beretningsåret gitt uttalelser til diverse medier om forsøksdyrvirksomhet generelt, og om aktuelle enkeltsaker.

Forsøk med dyr er et omdiskutert tema i samfunnet, og Forsøksdyrutvalget ser behovet for økt åpenhet på området. For å lette informasjonstilgangen har Forsøksdyrutvalget publisert relevant informasjon på sine internettsider (www.fdu.no). Hensikten er å opplyse publikum om utvalgets virksomhet, samt tilby forsøksdyrmiljøene praktiske ressurser og informasjon om f.eks. viktige prinsippvedtak.

Oslo 31. mai 2006

Marianne Olsson
leder (sign)

Ingvill Løken
(sign)

Dag R. Sørensen
(sign)

Dag Markus Eide
(sign)

Geir Wing Gabrielsen
(sign)

Brit Hjeltnes
(sign)

Karin Benan
(sign)

Anton Krag
(sign)

STATISTIKK

Oppsummering

EK-statistikk

Statistikk over bruk av forsøksdyr foretas i forhold til den europeiske konvensjon om beskyttelse av virveldyr som brukes til eksperimenter og andre vitenskapelige formål, appendix B (EK statistikk).

I 2005 ble det *totalt* benyttet 1.000.426 forsøksdyr i Norge, hvorav 944.874 fisk, 48.968 pattedyr og 6.235 fugler. Fisk utgjør dermed ca. 94% av alle forsøksdyr.

I 2005 ble 648.813 forsøksdyr benyttet i *godkjente forsøksdyrlaboratorier*, hvorav 599.627 fisk, 48.269 pattedyr og 568 fugler.

I 2005 ble 351.613 forsøksdyr brukt i såkalte *feltforsøk* (utenfor godkjent forsøksdyrlaboratorier), hvorav 345.247 fisk, 699 pattedyr og 5.667 fugler.

Korrigerende manglende rapportering

Grunnet manglende rapportering av 11 feltforsøk godkjent i 2005 er det lagt til 281.950 laks, 780 andre laksefisk, 1610 torsk og 20 andre marine fisk (totalt 284.360 fisk) i kategori C (tabell 1) og J (tabell 2) basert på søknader registrert hos Forsøksdyrutvalget.

Annen statistikk

I tillegg til tallmaterialet som innsamles i henhold til EK statistikken har Forsøksdyrutvalget samlet inn følgende informasjon:

- *Forsøk som medfører vedvarende eller betydelig smerte*

Begrepet "smerte" omfatter både fysisk og psykisk smerte, angst og stress.

Smertevoldende dyreforsøk er alle forsøk som antas å medføre vedvarende eller betydelig smerte, jfr. Forsøksdyrutvalgets prinsippavgjørelse av 11.12.02.

Smertevoldende dyreforsøk stiller særskilte krav til forsøkets vitenskapelige eller praktiske nytteverdi (jfr. forskrift om forsøk med dyr §8).

I 2005 ble det rapportert om 16 smertevoldende dyreforsøk, med til sammen 6.342 forsøksdyr.

- *Oversikt over dyr som ikke regnes som forsøksdyr*

Forsøksdyrutvalget varslet i 2002 om at det er ønskelig med en oversikt over dyr anvendt til formål som omfattes bl.a. av Forsøksdyrforskriftens unntaksbestemmelser i §2, dvs. dyr som anvendes til *in vitro* formål, blodtapping, oppsamling av sekreter og ekskretorer og forsøk som angår avl/oppdrett, fôring og miljø og hvor det ikke er grunn til å anta at forsøket vil medføre en ufysiologisk tilstand hos dyrene. Utvalget ønsket et anslag på antallet dyr på forsøksdyravdelinger som ikke regnes som forsøksdyr etter dagens lovverk. Til sammen ble det i 2005 rapportert om 1.659.051 fisk og 31.086 dyr av andre arter som ikke defineres som forsøksdyr. Se tabellen under "Annen statistikk" for detaljer.

STATISTIKK I HENHOLD TIL EUROPAKONVENSJONEN

Tabell 1: Antall forsøksdyr benyttet i 2005, totalt og fordelt etter art og opprinnelse

Art/Anvendelse	A (1.1)	B (1.2)	C (1.3)	D (1.4)	SUM
1 Mus	22 644	11 293	154	0	34 091
2 Rotte	4 478	7 757	452	0	12 687
3 Marsvin	0	367	0	0	367
4 Gullhamster	0	0	0	0	0
5 Andre gnagere	0	0	71	0	71
6 Kanin	10	270	0	0	280
7 Hund	75	0	0	37	112
8 Katt	7	0	0	0	7
9 Mink og rev	18	0	4	0	22
10 Hest og andre hovdyr	9	0	0	0	9
12 Gris	647	0	189	0	836
13 Storfe	130	0	0	0	130
14 Småfe	31	0	67	0	98
15 Rein	0	0	17	8	25
16 Andre klauvdyr	0	0	56	78	134
17 Andre pattedyr	0	0	98	1	99
18 Høns	452	0	0	0	452
19 Vaktel	0	0	0	0	0
20 Andre fugler	366	0	5 401	16	5 783
21 Krypdyr	0	0	0	0	0
22 Amfibier	0	98	221	30	349
23 Laks	226 440	0	330 017	72	556 529
24 Andre laksefisk	61 614	0	1 780	0	63 394
25 Torsk	243 381	0	67 725	0	311 106
26 Andre marinefisk	1 620	5 133	4 822	0	11 575
27 Sebrafsik	2 000	0	160	0	2 160
28 Andre ferskvannsfisk	0	0	110	0	110
29 Tifotkreps	0	0	0	0	0
SUM	563 922	24 918	411 344*	242	1 000 426

A (1.1) Fra norskregistrert avls-/brukervirksomhet. Direkte eller indirekte (jfr. forsøksdyrforskriftens §19).

B (1.2) Fra andre konvensjonsparter.

C (1.3) Fra andre kilder (andre land, viltlevende dyr m.m).

D (1.4) Gjenbruk (når et dyr brukes på nytt og et annet dyr kunne vært anvendt i stedet).

*Grunnet manglende rapportering av 11 feltforsøk godkjent i 2005 er det lagt til 281 950 laks, 780 andre laksefisk, 1610 torsk og 20 andre marine fisk (totalt 284 360 fisk) i kategori C basert på søknader registrert hos Forsøksdyrutvalget.

Tabell 2: Antall forsøksdyr benyttet Norge i 2005, totalt og fordelt etter formål

Art/Anvendelse	E (2.1)	F (2.2)	G (2.3)	H (2.4)	I (2.5)	J (2.6)	SUM
1 Mus	30 395	934	24	2 685	18	35	34 091
2 Rotte	11 813	339	253	13	269	0	12 687
3 Marsvin	5	357	0	0	5	0	367
4 Gullhamster	0	0	0	0	0	0	0
5 Andre gnagere	71	0	0	0	0	0	71
6 Kanin	75	205	0	0	0	0	280
7 Hund	84	22	0	6	0	0	112
8 Katt	7	0	0	0	0	0	7
9 Mink og rev	22	0	0	0	0	0	22
10 Hest o.a. hovdyr	9	0	0	0	0	0	9
12 Gris	642	59	0	0	109	26	836
13 Storfe	102	22	0	6	0	0	130
14 Småfe	92	6	0	0	0	0	98
15 Rein	25	0	0	0	0	0	25
16 Andre klauvdyr	134	0	0	0	0	0	134
17 Andre pattedyr	95	0	0	4	0	0	99
18 Høns	386	0	66	0	0	0	452
19 Vaktel	0	0	0	0	0	0	0
20 Andre fugler	5 724	0	0	0	0	59	5 783
21 Krypdyr	0	0	0	0	0	0	0
22 Amfibier	128	0	0	0	221	0	349
23 Laks	38 384	94 184	480	8 055	336	415 090	556 529
24 Andre laksefisk	1 210	1 250	0	60 124	30	780	63 394
25 Torsk	244 148	6 736	0	58 501	0	1 721	311 106
26 Andre marinefisk	1 536	3 588	0	6 353	0	98	11 575
27 Sebrafsik	1 960	0	0	200	0	0	2 160
28 Andre ferskvannsfisk	110	0	0	0	0	0	110
29 Tifotkreps	0	0	0	0	0	0	0
SUM	337 157	107 702	823	135 947	988	417 809*	1 000 426

E (2.1) Grunnforskning innen biologi, veterinær- og humanmedisin.

F (2.2) Forskning, utvikling og kvalitetskontroll av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin (unntatt uskadighetstesting).

G (2.3) Sykdomsdiagnostikk.

H (2.4) Beskyttelse av mennesket, dyr og miljøet ved toksikologisk- eller sikkerhetstesting, herunder også uskadighetstesting av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin.

I (2.5) Undervisning og trening.

J (2.6) Annet.

*Grunnet manglende rapportering av 11 feltforsøk godkjent i 2005 er det lagt til 281 950 laks, 780 andre laksefisk, 1610 torsk og 20 andre marine fisk (totalt 284 360 fisk) i kategori J basert på søknader registrert hos Forsøksdyrutvalget.

Tabell 3: Antall forsøksdyr benyttet til forsøk for utvalgte formål til beskyttelse av mennesket, dyr og miljøet ved toksikologisk- eller sikkerhetstesting i Norge i 2005, herunder også uskadelighetstesting av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin.

	Samtlige arter	Hvorav		
		Gnagere og kaniner	Hund og katt	Fisk
K (3.1)*	0	0	0	0
L (3.2)*	0	0	0	0
M (3.3)*	0	0	0	0
N (3.4)*	0	0	0	0
O (3.5)*	2 000	0	0	2 000
P (3.6)**	64 713	2 685	0	62 024
Q (3.7)	69 234	13	6	69 209
Totalt	135 947	2 698	6	133 233

K (3.1) Stoffer brukt eller beregnet for bruk hovedsakelig i landbruk.

L (3.2) Stoffer brukt eller beregnet for bruk hovedsakelig i husholdningene.

M (3.3) Stoffer brukt eller beregnet brukt hovedsakelig som kosmetikk eller toalettsaker.

N (3.4) Stoffer brukt eller beregnet brukt hovedsakelig som tilsetning til matvarer for mennesker.

O (3.5) Stoffer brukt eller beregnet brukt hovedsakelig i industrien, men som ikke faller under 3.1, 3.2, 3.3, 3.4.

P (3.6) Potensielle eller reelle forurensningsfarer i miljøet som faller inn under de ovenfor nevnte kategorier.

Q (3.7) Sikkerhetstesting av produkter eller utstyr til bruk inne human- eller veterinærmedisin.

* Det primære formål som det var hensikten å bruke det til da testen ble utført.

** Når stoffer som tilhører kategorier som hører hjemme i andre linjer i denne tabell krever testing som forurensning (f.eks. ved lekkasje eller utslipp som fører til forurensning av miljøet) skal denne testing oppføres under linje 3.6.

Tabell 4: Antall forsøksdyr benyttet i Norge i 2005 i forbindelse med sykdom og lidelser*

	Samtlige arter	Hvorav		
		Gnagere og kaniner	Hund og katt	Fisk
R (4.1)**	17 278	16 676	0	0
S (4.2)	8 292	7 989	17	0
T (4.3)	1 126	1 126	0	0
U (4.4)	5 427	5 388	0	0
V (4.5)	135 869	624	32	135 114
Totalt	167 992	31 803	49	135 114

R (4.1) Sykdom hos mennesket: kreft (ikke karsinogenitetstesting).

S (4.2) Sykdom hos mennesket: Hjerter- og karsykdommer.

T (4.3) Sykdom hos mennesket: Nervøse og mentale forstyrrelser.

U (4.4) Sykdom hos mennesket: Andre sykdommer.

V (4.5) Sykdom hos dyr.

* Dersom arten av sykdommen hos mennesket ikke er entydig kjent, skal registreringen skje i linje 4.4.

** Når forsøket gjelder kreft innenfor hjerte, kar, hjerne og nervesystemet skal det registreres i linje 4.1.

Tabell 5: Antall forsøksdyr benyttet i Norge i 2005 i henhold til lovbestemmelser

	Samtlige arter	Hvorav		
		Gnagere og kaniner	Hund og katt	Aper
W (5.1)	3 931	909	0	2 997
X (5.2a)	54 583	0	0	54 583
Y (5.2b)	6	0	6	0
Z (5.3)	67 683	75	0	67 594
Totalt	126 203	984	6	123 880

W (5.1) Norge.

X (5.2a) Andre konvensjonspartnere eller medlemsstater.

Y (5.2b) Andre stater (ikke konvensjonspartnere).

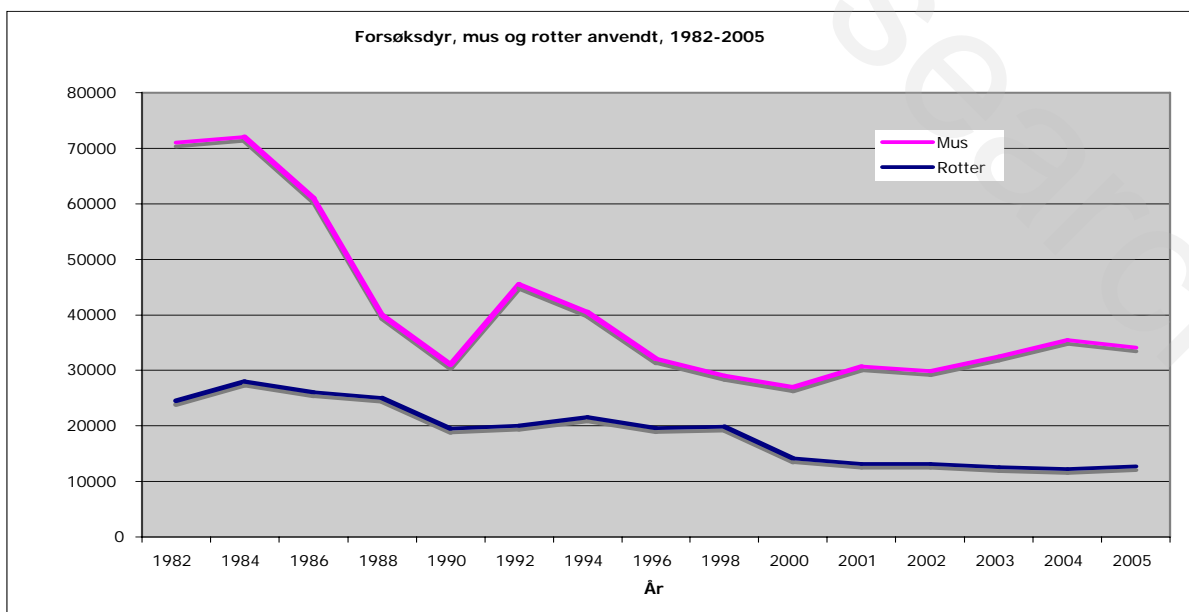
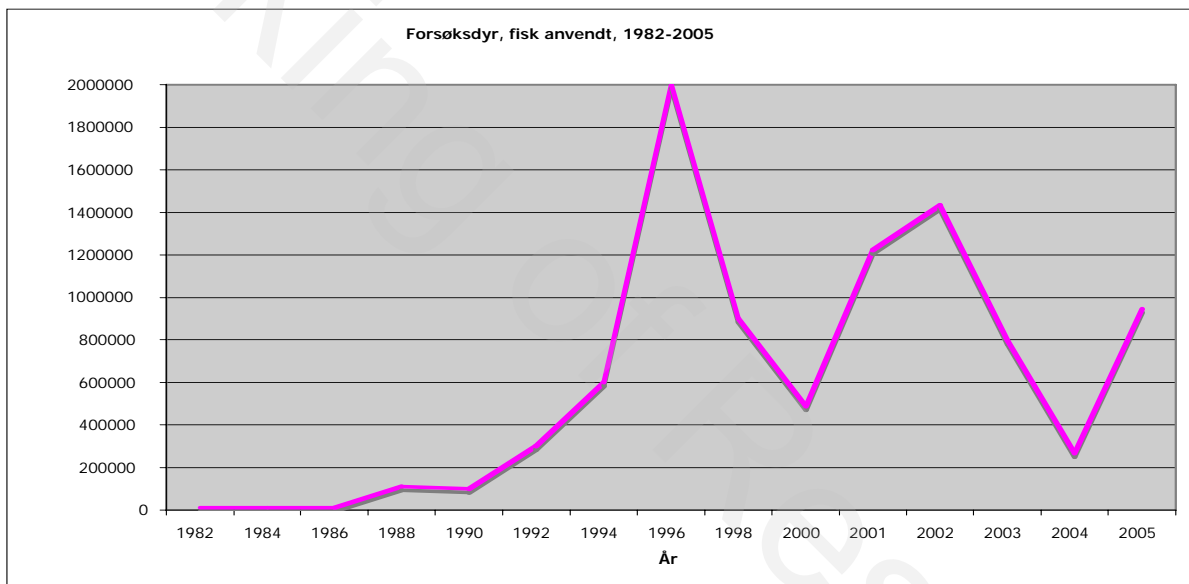
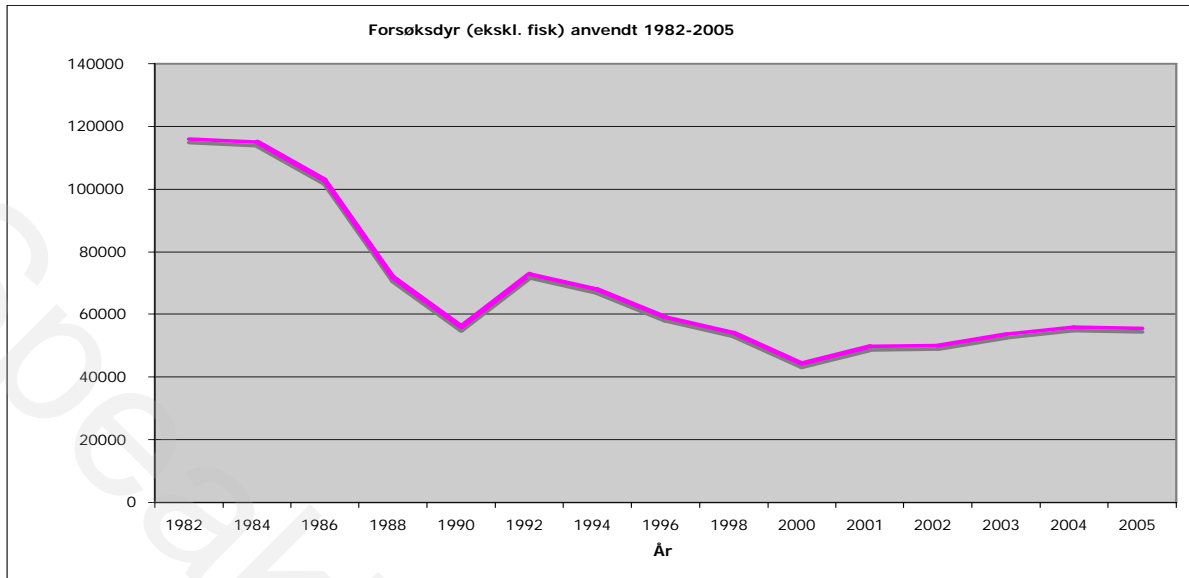
Z (5.3) Kombinasjon av 5.1 og 5.2.

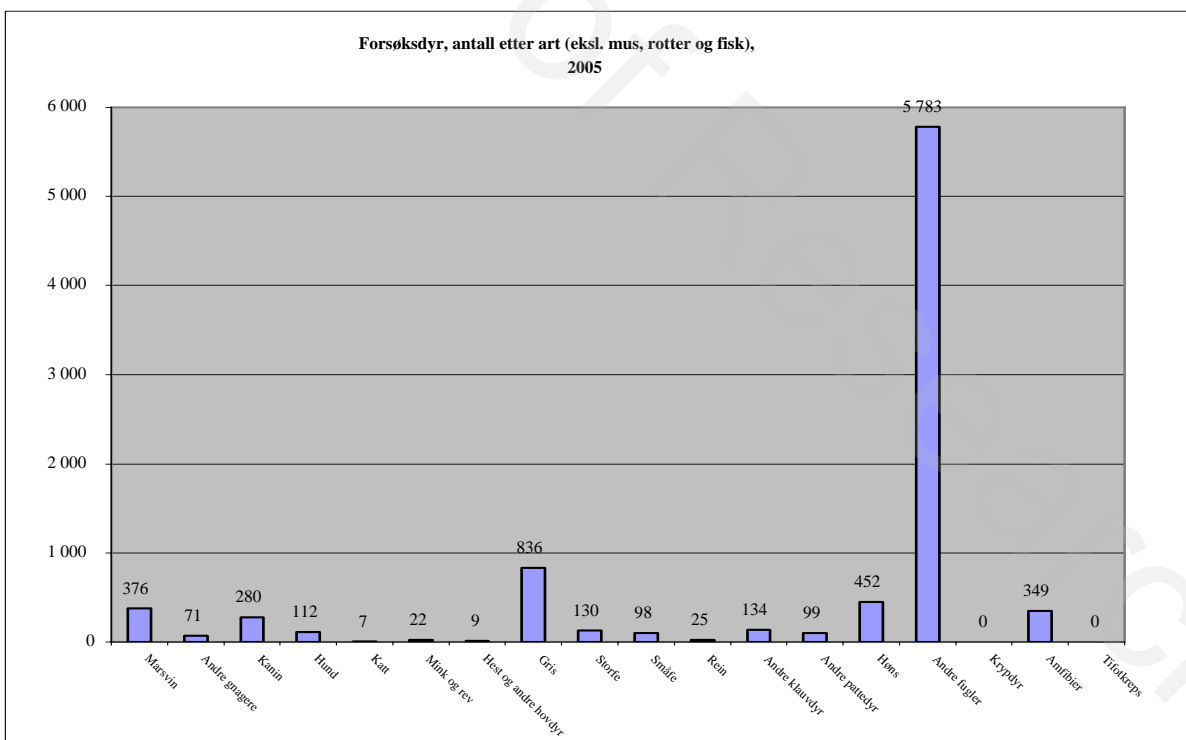
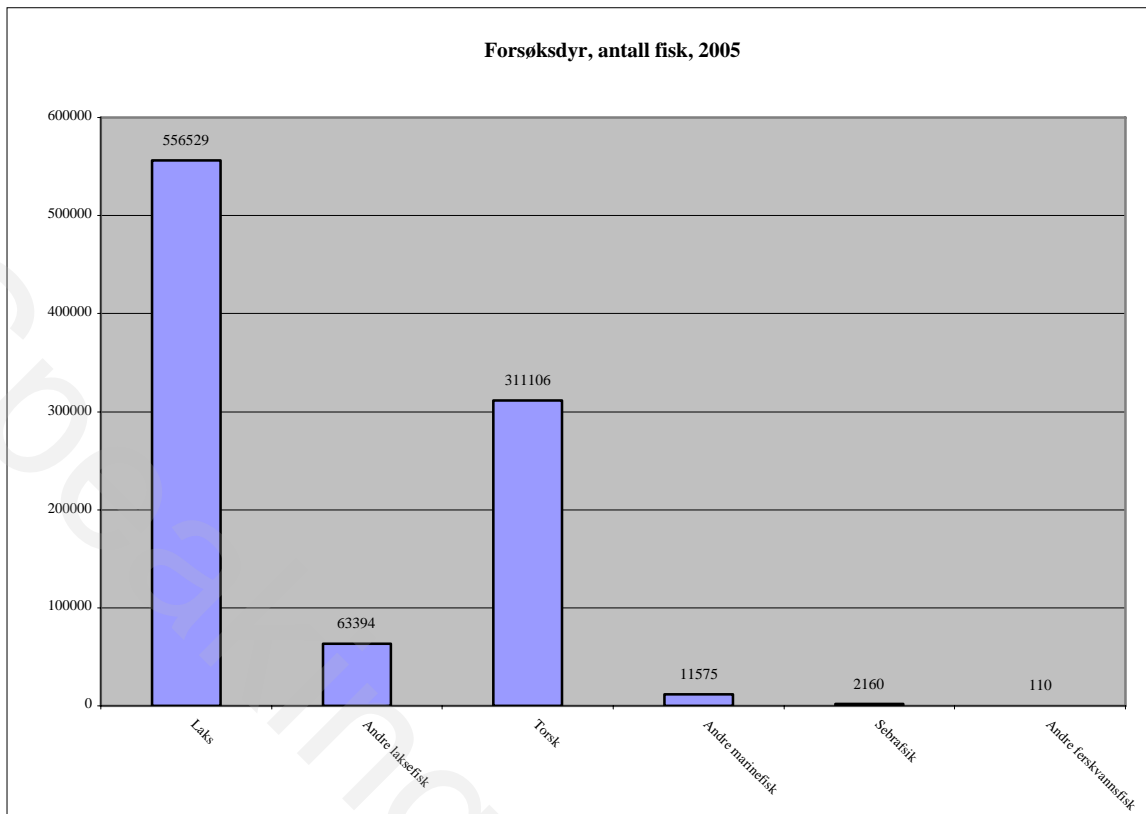
ANNEN STATISTIKK

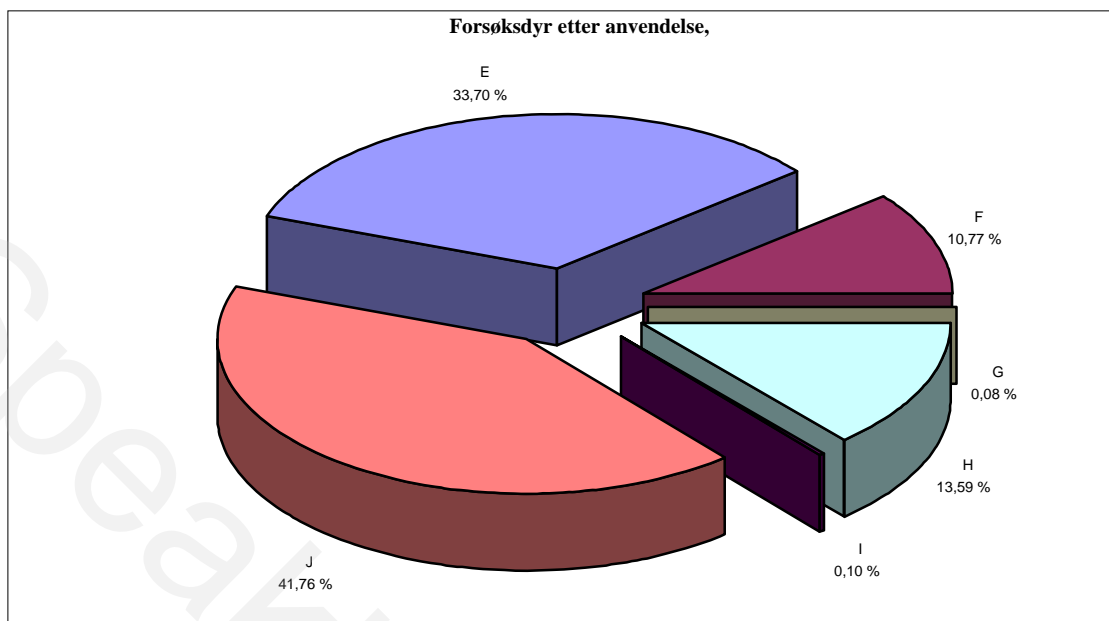
Tabell 7: Oversikt over dyr som ikke regnes som forsøksdyr, 2005.

		FISK	ANDRE ARTER
Samtlige dyr som ikke regnes som forsøksdyr på forsøksdyravdelingen		1 659 051	31 086
HVORAV:			
1)	Enkel identitetsmerking, uttak av blodprøver ol. på levende dyr, som det ikke er grunn til å anta vil påvirke dyrets normale livsutfoldelse eller medfører kun helt forbigående lett smerte eller ubehag.	61 665	893
2)	Forsøk som angår avl/oppdrett, føring og miljø der det ikke er grunn til å anta at forsøket vil medføre en ufysiologisk tilstand.	1 205 366	8 394
3)	Forsøk der dyr avlives uten foregående behandling, hvor formålet er forskning.	14 179	8 155
4)	Forsøk der dyr avlives uten foregående behandling, hvor formålet er undervisning, opplæring eller demonstrasjoner.	820	673
5)	Overskuddsdyr – dyr som av ulike grunner ikke er benyttet i forsøk.	377 000	5 285
6)	Annet (f.eks. dyr brukt til helsemonitorering).	21	7 686

GRAFISK FREMSTILLING AV ENKELTE TALL

E Grunnforskning innen biologi, veterinær- og humanmedisin.

F Forskning, utvikling og kvalitetskontroll av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin (unntatt uskadelighetstesting).

G Sykdomsdiagnostikk.

H Beskyttelse av mennesket, dyr og miljøet ved toksikologisk- eller sikkerhetstesting, herunder også uskadelighetstesting av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin.

I Undervisning og trening.

J Annet.*

*Tilsammen utgjør kategori J 417 809 dyr hvorav 417 689 fisk, og av disse igjen 415 090 laks. Dette antallet laks utgjøres hovedsakelig av det rapporterte antall laks fra én forsøksdyravdeling (ca. 131 000 laks) samt de laks som, grunnet manglende innsending av årsrapport, ble beregnet ut fra søknadene (ca. 282 000 laks).